

УДК 338.242+ 332.1

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-2-8>

РЕГІОНАЛЬНІ АЕРОПОРТИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ІНФРАСТРУКТУРИ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

О. А. МИХАЛЬЧЕНКО

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту,
Університет новітніх технологій (м. Київ)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3389-9361>

Анотація. *Мета статті* полягає в обґрунтування напрямів удосконалення регіональних аеропортів в системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі. **Методика дослідження.** *Досягнення поставленої у статті мети здійснено за допомогою таких методів дослідження:* аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, формалізація. **Результати.** *Показано, що регіональні аеропорти в системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі відіграють важливу роль. Доведено, що у період світової лібералізації ринку авіаційних перевезень аеропорти України стикаються з підвищеним рівнем авіаційної небезпеки. Запропоновано соконкурентну стратегію, яка полягає у співпраці регіональних аеропортів між собою. Обґрунтовано принципи, покладені в основу удосконалення діяльності регіональних аеропортів у системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі. Доведено, що регіональні аеропорти в умовах воєнного стану виконують важливу роль у збереженні авіаційної безпеки, транспортного зв'язку та економічної стабільності. Практична значущість результатів дослідження* полягає в обґрунтуванні заходів із підтримки операційної діяльності і забезпечення безпеки регіональних аеропортів в умовах воєнного стану та активізації їх діяльності у післявоєнний період.

Ключові слова: регіональні аеропорти, система, економічні, трансформації, інфраструктура, авіаційна галузь.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Розвиток авіатранспортної інфраструктури є критичним фактором для успішного економічного зростання України. Регіональні авіатранспортні системи, які є її важливою складовою, потребують глибокого дослідження для забезпечення їх ефективної організації та інтеграції в національну та міжнародну економіку. Економічні проблеми розвитку аеропортів як інфраструктурних об'єктів, які забезпечують функціонування авіаційної галузі, знаходяться у полі уваги багатьох учених. Борисюк О. А. [1, с. 221] підкреслює важливість розвиненої авіатранспортної системи для економічного зростання, сталого розвитку та інтеграційних процесів в Україні. Досліджуючи проблеми формування соконкурентної стратегії розвитку регіональних аеропортів та хабів, Геєць І. О. [2, с. 71] висвітлює важливість стратегічної взаємодії між аеропортами України, незважаючи на їх конкурентну природу, з акцентом на підвищення рівня авіаційної безпеки та якості надання послуг. Смутчак З. В., Дорошенко Т. М., Стеннікова В. В. [3, с. 99] переконливо аргументують, що створення хабів на головних транспортних вузлах є пріоритетним напрямком розвитку авіаційно-транспортної інфраструктури регіону і важливим етапом на шляху до інтеграції країни в глобальну авіаційну систему. Актуальність статті

визначається тим, що авіаційна галузь України в умовах воєнного стану переживає складний період, який вимагає суттєвих змін у функціонуванні інфраструктури, організації перевезень, забезпеченні безпеки та адаптації до нових реалій.

Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід визнати необхідність подальшого дослідження проблем розвитку регіональних аеропортів у системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі

Формування цілей статті (постановка завдання) – обґрунтування напрямів удосконалення регіональних аеропортів в системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Трансформація інфраструктури є ключовим етапом у розвитку економіки, особливо в умовах криз, війни або післявоєнного відновлення. Вона включає в себе комплекс змін у фізичній, організаційній та технологічній структурах, що забезпечують ефективне функціонування різних секторів економіки та відповідають новим соціально-економічним умовам.

Погоджуємося з Матрунчик Д. М. [4, с. 101], що розвиток фінансово-інвестиційного забезпечення інноваційної трансформації воєнної та поствоєнної економіки регіонів України є надзвичайно важливим для відновлення та розвитку країни в

умовах змін, спричинених війною. Одним із ключових аспектів цього процесу є створення регуляторного інструментарію для прямої та непрямої бюджетної підтримки наукової і науково-технічної діяльності, а також формування інноваційних ланцюгів на регіональному рівні. Це дасть змогу не тільки активізувати наукові дослідження, а й прискорити впровадження інноваційних досягнень у реальний сектор економіки.

Регіональні аеропорти в системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі відіграють важливу роль, а саме: лібералізація ринку та підвищення авіаційної безпеки, нехтування фактором взаємодії між конкурентами: соконкурентна стратегія, підвищення конкурентоспроможності. У період світової лібералізації ринку авіаційних перевезень аеропорти України стикаються з підвищеним рівнем авіаційної безпеки, що вимагає від них адаптації та покращення механізмів безпеки. Водночас конкуренція на міжнародному ринку змушує аеропорти постійно вдосконалювати свої послуги. Однак, незважаючи на наявність конкуренції, аеропорти часто працюють лише в горизонтальному напрямі, взаємодіючи з міжнародними організаціями, державним правлінням, авіакомпаніями та посередниками. Вони рідко розглядають питання співпраці між собою як конкурентами на рівні окремих груп, що може обмежувати їх можливості для розвитку.

Запропонована соконкурентна стратегія полягає в тому, щоб аеропорти, попри конкуренцію, співпрацювали між собою з фокусом на підви-

щення авіаційної безпеки та якості обслуговування. Вона дозволить оптимізувати внутрішні процеси, знижувати витрати та покращувати стандарти надання послуг. Взаємодія між усіма аеропортами України та їх стратегічне планування дозволить значно підвищити їх конкурентоспроможність на світовому ринку авіаційних перевезень.

Чинники розвитку регіональних аеропортів у системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі систематизовані у табл. 1.

Павелко В. Ю. [5] підкреслює важливість застосування автоматизованих систем для розвитку авіаційної галузі, зокрема в контексті оформлення пасажирів та багажу. Сучасний стан авіаційної галузі вимагає впровадження автоматизованих систем для ефективної обробки пасажирів та багажу, що дозволить значно підвищити швидкість і точність обслуговування, особливо з огляду на зростання пасажиропотоку. Запровадження електронних квитків стало важливим кроком у спрощенні процесу реєстрації, підвищенні зручності для пасажирів, а також зниженні навантаження на персонал аеропортів. Відкриття повітряного простору України у післявоєнний період буде супроводжуватися збільшенням пасажиропотоку, що актуалізує впровадження автоматизованих систем управління. Це стосується не лише центральних, але й регіональних аеропортів України, які мають впроваджувати подібні технології для підвищення ефективності роботи і забезпечення належного рівня обслуговування. Автома-

Таблиця 1

Чинники розвитку регіональних аеропортів у системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі

№ з/п	Чинник розвитку	Значення	Наслідки
1	Важливість інфраструктури авіатранспорту	Розвинена авіатранспортна система, зокрема її інфраструктура, є важливим критерієм для організації економічних відносин та сталого розвитку виробництва.	Без ефективного авіаційного транспорту важко забезпечити економічне зростання, оскільки він є одним із ключових елементів для швидкої доставки товарів, людей та ідей між різними регіонами та країнами.
2	Залежність соціально-економічного розвитку від авіатранспорту	Ефективність авіатранспорту, раціональність його територіальної структури безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток держави, регіону та суспільства в цілому	Підвищення економічної активності, так і забезпечення доступу до ринків, розвиток туризму, зростання міжнародних зв'язків.
3	Регіональна авіатранспортна система	Особливу увагу слід приділити регіональним авіатранспортним системам, які є складними інтегральними формами територіальної організації	Ретельне дослідження структури та механізмів функціонування для виявлення важливих взаємозв'язків між компонентами і визначення стійких тенденцій їх розвитку.
4	Еволюція авіатранспортних систем	Оскільки авіатранспорт є динамічною сферою, важливо вивчити тенденції його еволюції	Правильне прогнозування розвитку і вдосконалення авіатранспортних мереж з урахуванням потреби як внутрішнього, так і міжнародного сполучення.

Джерело: власна розробка

тизація процесів в аеропортах допомагає зменшити час, необхідний для реєстрації та обробки пасажирів, що забезпечує кращу організацію роботи та підвищує зручність для мандрівників.

Серед цифрових інструментів для оптимізації управління витратами на підприємствах можна виділити автоматизовані системи обліку, програмні засоби для аналізу та обробки даних, інструменти для зручного електронного закупівельного процесу, а також для управління складськими та виробничими запасами [7].

Автоматизовані системи, зокрема для оформлення пасажирів та багажу, є ключовими для сучасного розвитку авіаційної галузі. Вони дозволяють ефективно обробляти зростаючий пасажиропотік, знижують навантаження на персонал і покращують якість обслуговування, що є важливим аспектом як для центральних, так і для регіональних аеропортів України.

В сучасному динамічному світі технологічний прогрес спонукає підприємства до впровадження інновацій, які виступають важливим каталізатором для зростання їх конкурентоспроможності [8].

Хоча провідні аеропорти України вже підключені до систем обробки пасажирів *CUPPS/CUTE*, проте більшість регіональних аеропортів на даний час не мають цієї системи, що стримує їх розвиток та погіршує якість надання послуг, оскільки без автоматизації обробки пасажирів і багажу вони не можуть забезпечити належний рівень обслуговування та зручності для мандрівників.

CUPPS (Common Use Passenger Processing Systems) та CUTE (Common Use Terminal Equipment) – це стандартизовані технології в авіаційній індустрії, що дозволяють аеропортам і авіакомпаніям ефективно обслуговувати пасажирів та оптимізувати обробку пасажирів та багажу. *CUPPS* – це система, яка дозволяє різним авіакомпаніям використовувати одні й ті самі пасажирські обробні станції для реєстрації пасажирів, без необхідності встановлення окремого обладнання для кожної авіакомпанії. Система забезпечує спільний доступ до реєстраційних терміналів і є основою для інтеграції і координації різних компаній на одному робочому місці.

Основними характеристиками *CUPPS* є: мультиавіакомпанійність, яка дозволяє обробляти пасажирів різних авіакомпаній на одному реєстраційному пункті; стандартизація, яка забезпечує єдині технології і протоколи для інтеграції різних авіакомпаній та обладнання; економія ресурсів, яка дозволяє знизити витрати на обладнання та підтримку, оскільки всі компанії можуть використовувати одне і те ж обладнання; гнучкість і адаптивність, яка налаштована для роботи з різними типами обробки пасажирів і багажу; безпека, коли кожна авіакомпанія має свою обмежену

зону доступу, що дозволяє забезпечити безпеку і конфіденційність даних.

CUTE – це термінал, який використовується для надання послуг пасажиром у аеропортах, і який підтримує інтеграцію з системою *CUPPS*. Він дозволяє різним авіакомпаніям обслуговувати пасажирів на одній і тій самій технічній базі. Основними характеристиками *CUTE* є: спільне використання обладнання, яке використовується різними авіакомпаніями для реєстрації пасажирів, видачі посадкових талонів, обробки багажу тощо; інтерфейс для взаємодії з іншими системами, який дозволяє інтегруватися з іншими системами аеропорту, такими як система управління потоком пасажирів або система багажного оброблення; інтероперабельність, яка забезпечує можливість роботи з різними операційними системами, які використовують авіакомпанії для своїх потреб.

CUPPS і *CUTE* працюють разом для оптимізації обробки пасажирів у аеропортах. Система *CUPPS* забезпечує керування обробкою пасажирів через спільний доступ до терміналів (що використовується різними авіакомпаніями), в той час як *CUTE* є фізичним обладнанням, яке авіакомпанії використовують для виконання цієї роботи.

Перевагами *CUPPS/CUTE* для аеропортів та авіакомпаній є: зниження витрат на інфраструктуру, оскільки аеропорти можуть використовувати одне й те саме обладнання для обробки пасажирів різних авіакомпаній, що знижує потребу в додаткових інвестиціях у нові термінали та обладнання; гнучкість у плануванні та обслуговуванні, яка підвищує ефективність діяльності аеропортів та авіакомпаній шляхом оперативного пристосування до змін у потоці пасажирів без необхідності у великих інвестиціях в інфраструктуру; покращення взаємодії між аеропортами та авіакомпаніями шляхом впровадження стандартних протоколів та інтеграції систем, які дозволяють знизити ймовірність помилок і затримок у процесах обробки пасажирів.

Більшість великих аеропортів України, на відміну від регіональних, використовують технологію *CUPPS/CUTE*, проте у аеропортах вона впроваджена недостатньо. Впровадження *CUPPS/CUTE* у регіональних аеропортах дозволить значно підвищити ефективність їх роботи, зменшити витрати на інфраструктуру та покращити обслуговування пасажирів, що є важливим для залучення нових авіакомпаній і розвитку авіаперевезень.

Впровадження систем електронної реєстрації та автоматизованого оформлення пасажирів і багажу дозволяє підвищити ефективність роботи регіональних аеропортів, що сприятиме залученню нових авіакомпаній, які зможуть виконувати рейси з таких аеропортів, оскільки автоматизація дозволяє зменшити витрати часу і покращити обслуговування.

Запровадження сучасних систем не тільки покращить якість обслуговування пасажирів і авіакомпаній, але й сприятиме загальному вдосконаленню аеропортової інфраструктури на основі модернізації технічних засобів і оптимізації роботи персоналу.

Транспорт відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку України. Транспортна система створює умови для економічного зростання та підвищує конкурентоспроможність національної економіки та якість життя населення [9].

Для розвитку регіональних аеропортів України необхідно впроваджувати сучасні автоматизовані системи, які забезпечать ефективну обробку пасажирів і багажу, покращення якості обслуговування, залучення нових авіакомпаній для виконання рейсів з цих аеропортів, що в свою чергу стимулюватиме розвиток аеропортової інфраструктури і сприятиме економічному зростанню регіонів.

Погоджуємося з Павелко В. Ю. [6, с. 264], який акцентує увагу на важливості організації паркувальних місць і стоянок автотранспорту в аеропортах України, зокрема в контексті зростання пасажиропотоку та збільшення кількості автовласників, які користуються особистим транспортом. При будівництві нових аеропортових комплексів та реконструкції існуючих аеропортів в Україні особлива увага має приділятися обладнанню місць для паркування і стоянки автотранспорту, що необхідно не лише для забезпечення комфортних умов для пасажирів, але й для задоволення потреб великої кількості авто-

власників, які використовують особистий автотранспорт для поїздок до аеропортів.

Збільшення пасажиропотоку та високий відсоток автовласників сприяють потребі в розширенні та модернізації паркувальних зон аеропортів, яка є актуальною як для великих міжнародних аеропортів, так і для регіональних аеропортів України. Впровадження системи платного в'їзду на привокзальну площу дозволяє ефективно управляти потоками автомобілів і генерувати додаткові доходи для аеропорту. Обладнання сучасних парковок та стоянок для автотранспорту дозволить покращити якість обслуговування пасажирів, вдосконалити аеропортову інфраструктуру, зробити її більш зручною та організованою для пасажирів і осіб, що їх зустрічають, а також підвищить рівень сервісу в аеропортах загалом.

Облаштування паркувальних місць і стоянок для автотранспорту є важливим елементом розвитку аеропортової інфраструктури України. Запровадження системи платного в'їзду на привокзальні площі може стати ефективним інструментом для оптимізації потоків транспорту та забезпечення додаткових фінансових надходжень. Водночас, це сприятиме покращенню якості обслуговування пасажирів і розвитку аеропортів як важливих транспортних вузлів.

Під час воєнного стану українська авіаційна галузь стикається зі значними викликами (табл. 2).

В умовах воєнного стану аеропорти та авіакомпанії здійснюють гуманітарні рейси, що вимагає посиленої координації з державними органами та міжнародними організаціями. Вони також ста-

Таблиця 2

Виклики авіаційної галузі України під час воєнного стану та шляхи протидії ним

№ з/п	Виклики	Загрози / Шляхи протидії	Заходи протидії
1	2	3	4
1	Безпека та захист авіаційної інфраструктури		
1.1		Захист аеропортів та літаків для запобігання атакам чи диверсіям	Захист аеропортів, злітно-посадкових смуг, терміналів і інших критичних об'єктів, посилення охорони та застосування сучасних технологій безпеки (відеоспостереження, дрони для моніторингу ситуації)
1.2		Безпека авіаперевезень для пасажирів і вантажів	Обмеження польотів над небезпечними територіями, а також проведення ретельних перевірок авіаційних засобів.
2	Обмеження на авіаперевезення		
2.1		Обмеження внутрішніх та міжнародних авіарейсів	Припинення та/або обмеження міжнародних і внутрішніх авіарейсів через закриття частини повітряного простору; заборона здійснення польотів у зоні бойових дій або в безпосередній близькості до них
2.2		Зниження попиту на пасажирські перевезення	Падіння попиту на авіаперевезення, особливо для туристичних і ділових поїздок; зростання попиту на евакуаційні рейси, перевезення гуманітарної допомоги, а також для потреб урядів та міжнародних місій.

Закінчення таблиці 2

1	2	3	4
3	Роль авіації в забезпеченні гуманітарних і військових перевезень		
3.1		Гуманітарні рейси	Зростання потреби в авіаперевезеннях для транспортування гуманітарної допомоги, медикаментів, продовольства та інших важливих вантажів.
3.2		Військові перевезення	Перевезення техніки та матеріалів, що використовуються під час бойових дій.
4	Адаптація авіаційної інфраструктури		
4.1		Пошкодження аеропортів і літаків через бойові дії або обстріли	Відновлення інфраструктури, ремонти та модернізація діяльності авіаційних компаній та аеропортів.
4.2		Адаптація до нових умов підвищеної небезпеки	Тимчасове переоснащення терміналів, створення безпечних зон для пасажирів, а також додаткові заходи з укриття у разі повітряної тривоги
5	Економічні виклики для авіаційної галузі		
5.1		Зниження доходів та зростання збитків через припинення та/або обмеження міжнародних перевезень та внутрішніх рейсів, високий рівень інфляції та нестабільність економіки	Залучення альтернативних джерел фінансування оновлення і ремонту авіаційної інфраструктури.
6	Міжнародні санкції та обмеження		
6.1		Ембарго та заборони на польоти, санкції на авіакомпанії та аеропорти України, заборона польотів у повітряному просторі певних країн, заборона авіаперевезень між країнами	Консервація об'єктів авіаційної галузі, підтримка їх у діючому стані
6.2		Переміщення міжнародних компаній через призупинення рейсів міжнародних авіакомпаній можуть в Україну	Активізація виходу українських компаній на міжнародний ринок авіаперевезень
7	Підготовка до відновлення після війни		
7.1		Відновлення міжнародних перевезень	Відновлення міжнародних авіарейсів, залучення авіакомпаній для розвитку нових маршрутів, що стимулюватиме економічний розвиток країни та відновлення туристичних потоків.
8	Персонал і навчання кадрів авіаційної галузі		
8.1		Збереження кадрового потенціалу	Створення програм підтримки працівників, зокрема для пілотів, техніків, диспетчерів, які задіяні в кризовий період.
8.2		Підготовка кадрів у військових умовах	Забезпечення оперативних навчальних центрів для підготовки кадрів, здатних працювати в умовах криз і надзвичайних ситуацій

Джерело: власна розробка

ють важливими вузлами для транспортування військової техніки, особового складу та інших військових вантажів.

Функціонування регіональних аеропортів в умовах воєнного стану потребує посилення заходів безпеки та захисту інфраструктури на периметрі аеропорту і в середині об'єктів шляхом встановлення додаткових контрольно-пропускних пунктів, посилення охорони, а також використання технічних засобів для виявлення загроз

(камер спостереження, датчиків руху тощо). Регіональні аеропорти потребують захисту своїх ключових об'єктів, зокрема злітно-посадкових смуг, терміналів та складів. У разі виникнення загрози, аеропорти повинні мати чіткі плани евакуації та запобігання можливим руйнуванням. Через воєнний стан знижується попит на пасажирські перевезення на міжнародних та внутрішніх рейсах через авіаційну безпеку та політичні рішення. Проте регіональні аеропорти можуть відігравати

більш важливу роль у вантажних перевезеннях, зокрема для постачання гуманітарної допомоги, транспортування медичних вантажів або військової техніки.

Розробка та реалізація політики управління авіаційною галуззю в умовах воєнного стану потребує певних змін, а саме: адаптація до нових правил, що стосуються перевезення військових вантажів, гуманітарної допомоги або навіть евакуації цивільного населення; регулювання авіаційного простору шляхом застосування обмежень на польоти, запровадження заборонених зон та створення спеціальних маршрутів для авіації, що необхідно враховувати при плануванні авіарейсів та переміщення літаків.

Інфраструктурні виклики діяльності регіональних аеропортів в умовах воєнного стану пов'язані з необхідністю з модернізацією їх інфраструктури шляхом укріплення будівель, забезпечення резервного енергопостачання, розширення майданчиків для паркування і технічного обслуговування авіаційної техніки. Вимоги до мобільності та адаптивності вимагають від аеропортів гнучкості у реагуванні на нові ситуації – від швидкої адаптації маршрутів до залучення додаткових ресурсів для екстрених потреб.

В умовах воєнного стану важливою є підтримка міжнародних відносин та авіаційної дипломатії шляхом міжнародної співпраці з іншими країнами, міжнародними авіаційними організаціями, зокрема через код-шерингові угоди, спільні авіамаршрути і забезпечення авіаційної безпеки. Регіональні аеропорти можуть стати важливими вузлами для евакуації громадян та міжнародних місій. Вони повинні бути готові до забезпечення екстрених посадок та швидкої організації вивезення населення.

Підтримка роботи персоналу авіаційних підприємств в умовах воєнного стану передбачає моральну підтримку та забезпечення безпеки працівників, навчання та підготовку кадрів. Працівники аеропортів мають відчувати себе в безпеці. Для цього мають бути створені відповідні умови для їхнього захисту, в тому числі на випадок бойових дій або терористичних загроз. В умовах воєнного стану важливо зберігати високий рівень кваліфікації персоналу, зокрема для роботи в умовах підвищеної небезпеки та стресових ситуацій.

Прогнозуємо зростання ролі регіональних аеропортів у післявоєнній відбудові національної економіки шляхом відновлення аеропортової інфраструктури та перезапуску авіаційного ринку. Після завершення військових дій регіональні аеропорти можуть стати важливими елементами економічної розбудови країни та стимулювання розвитку авіаційного ринку шляхом: допомоги у відновленні авіаперевезень, відновлення соціальних зв'язків, залучення міжнародної допомоги, залучення авіа-

компаній, розширення мережі внутрішніх та міжнародних маршрутів.

В основу розбудови діяльності регіональних аеропортів пропонуємо покласти кластерну модель, яка є основою конструктивного діалогу між бізнесом і місцевою владою, оскільки дозволяє створити ефективну платформу для взаємодії з питань розвитку науки, виробництва, залучення інвестицій і вирішення проблем регіонального розвитку.

В кластерній моделі взаємодії, завдяки вільному обміну інформацією регіональних аеропортів із контрагентами, забезпечується швидке розповсюдження знань і ресурсів, що можуть бути корисними для підприємств. Це сприяє виникненню нових можливостей регіональних аеропортів через тісну взаємодію між постачальниками, споживачами і конкурентами. Завдяки взаємозв'язкам всередині кластеру регіональні аеропорти можуть розробляти нові способи отримання конкурентних переваг, впроваджувати інноваційні технології і стратегії, що забезпечують їх успіх на ринку. Кластерний підхід допомагає подолати роз'єднаність, інертність і замкнутість регіональних аеропортів, сприяючи кращій кооперації і взаємодії з іншими учасниками, що покращує їх технічний рівень та конкурентоспроможність. Кластерна модель взаємодії регіональних аеропортів і місцевої влади є потужним інструментом для розвитку економіки, оскільки дозволяє не тільки покращити конкуренцію та інновації, але й створює можливості для ефективного вирішення спільних проблем через активний обмін інформацією та співпрацю. Важливими факторами є інтеграція регіональних аеропортів і розвиток нових бізнес-моделей для посилення економічного потенціалу.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі.

1. Регіональні аеропорти в системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі відіграють важливу роль, а саме: лібералізація ринку та підвищення авіаційної безпеки, підвищення конкурентоспроможності. У період світової лібералізації ринку авіаційних перевезень аеропорти України стикаються з підвищеним рівнем авіаційної безпеки, що вимагає від них адаптації та покращення механізмів безпеки. Водночас конкуренція на міжнародному ринку змушує аеропорти постійно вдосконалювати свої послуги. Однак, незважаючи на наявність конкуренції, аеропорти часто працюють лише в горизонтальному напрямі, взаємодіючи з міжнародними організаціями, державним правлінням, авіакомпаніями та посередниками.

2. Розвиток регіональних аеропортів дозволить оптимізувати транспортні зв'язки, прискорити інтеграційні процеси і сприяти сталому розвитку регіональної та національної економіки. Основа

зазначеного розвитку визначається такими чинниками: важливість інфраструктури авіатранспорту, залежність соціально-економічного розвитку від авіатранспорту; регіональна авіатранспортна система, еволюція авіатранспортних систем.

3. Запропонована соконкурентна стратегія полягає в тому, щоб аеропорти, попри конкуренцію, співпрацювали між собою з фокусом на підвищення авіаційної безпеки та якості обслуговування. Взаємодія між усіма аеропортами України та їх стратегічне планування дозволить значно підвищити їх конкурентоспроможність на світовому ринку авіаційних перевезень.

4. В основу удосконалення діяльності регіональних аеропортів у системі економічних трансформацій інфраструктури авіаційної галузі пропонується покласти такі принципи: важливість

інфраструктури авіатранспорту, залежність соціально-економічного розвитку від авіатранспорту; трансформаційні зміни у частині зміни регіональної авіатранспортної системи.

5. Регіональні аеропорти в умовах воєнного стану виконують важливу роль у збереженні авіаційної безпеки, транспортного зв'язку та економічної стабільності. В умовах обмежених ресурсів та підвищених ризиків важливо зберігати гнучкість, адаптувати інфраструктуру регіональних аеропортів до нових реалій і забезпечувати ефективну координацію з державними органами та міжнародними партнерами.

Метою подальшого дослідження є обґрунтування механізмів формування і реалізації соконкурентних стратегій розвитку суб'єктів господарювання авіаційно-космічного комплексу

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисюк О. А. Аеропорт як елемент регіональної авіатранспортної системи. *Географія та туризм*. 2011. Вип. 14. С. 217–224.
2. Геєць І. О. Формування соконкурентної стратегії розвитку регіональних аеропортів та хабів. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип. 1. С. 64–72.
3. Смутчак З. В., Дорошенко Т. М., Стеннікова В. В. Аеропорти-хаби як засоби вдосконалення авіаційно-транспортної інфраструктури регіону MID. *Науковий вісник Льотної академії. Серія : Економіка, менеджмент та право*. 2021. Вип. 5. С. 92–101.
4. Матрунчик Д. М. Фінансово-інвестиційне забезпечення інноваційної трансформації економіки регіонів України в контексті глобальних інформаційно-технологічних трендів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 18. С. 94–102.
5. Павелко В. Ю. Підвищення ефективності регіональних аеропортів України шляхом установа системи управління відправками пасажирів. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 1(2). С. 13–16.
6. Павелко В. Ю. Розвиток інфраструктури регіональних аеропортів: проект обладнання системи платного в'їзду на привокзальну площу міжнародного аеропорту "Запоріжжя". *Інтелект XXI*. 2017. № 2. С. 260–266.
7. Смерічевський С. Ф., Побережна З. М., Кривов'язюк І. В., Мальнов Д. В., Смілянець В. В. Формування принципів клієнтоорієнтованого підходу транспортними підприємствами в умовах стійкого розвитку. *International Scientific and Practical Conference «Innovations in construction and smart building technologies for comfortable, energy efficient and sustainable lifestyle»* (February 20–21, 2024). Dnipro: PSACEA, 2024. P. 164–166.
8. Смерічевський С., Побережна З., Гура С. Розвиток теоретико-методичних основ формування інноваційного потенціалу авіапідприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-41>
9. Побережна З. М., Трухан О. Л. Формування системи стратегічного управління транспортними підприємствами. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 81-82. С. 306–313.

REFERENCES

1. Borysiuk O. A. (2011) Aeroport yak element rehionalnoi aviatransportnoi systemy [Airport as an element of the regional air transport system]. *Heohrafiia ta turyzm – Geography and tourism*, 14, 217–224. [in Ukrainian]
2. Heiets I. O. (2017) Formuvannia sokonkurentnoi stratehii rozvytku rehionalnykh aeroportiv ta khaviv [Formation of a competitive strategy for the development of regional airports and hubs]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi – Problems of a systems approach in economics*, 1, 64–72. [in Ukrainian]
3. Smutchak Z. V., Doroshenko T. M., Stennikova V. V. (2021) Aeroporty-khaby yak zasoby vdoskonalennia aviatsiino-transportnoi infrastruktury rehionu MID [Airports-hubs as a means of improving the aviation and transport infrastructure of the MID region]. *Naukovyi visnyk Lotnoi akademii. Serii : Ekonomika, menedzhment ta pravo – Scientific Bulletin of the Flight Academy. Series: Economics, Management and Law*, 5, 92–101. [in Ukrainian]
4. Matrunchuk D. M. (2023) Finansovo-investytsiine zabezpechennia innovatsiinoi transformatsii ekonomiky rehioniv Ukrainy v konteksti hlobalnykh informatsiino-tekhnologichnykh trendiv [Financial and investment support for the innovative transformation of the economy of the regions of Ukraine in the context of global information and technological trends]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 18, 94–102. [in Ukrainian]
5. Pavelko V. Yu. (2017) Pidvyshchennia efektyvnosti rehionalnykh aeroportiv Ukrainy shliakhom ustanovlennia systemy upravlinnia vidpravkami pasazhyriv [Increasing the efficiency of regional airports of Ukraine by establishing a

passenger dispatch management system]. *Ekonomichniy visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Economic Bulletin of the Zaporizhzhia State Engineering Academy*, 1(2), 13–16. [in Ukrainian]

6. Pavelko V. Yu. (2017) Rozvytok infrastruktury rehionalnykh aeroportiv: proekt obladnannya systemy platnoho vizdu na pryvokzalnu ploshchu mizhnarodnoho aeroportu “Zaporizhzhia” [Development of regional airport infrastructure: a project for equipping a paid entrance system for the station area of the Zaporizhzhia International Airport]. *Intelekt XXI – Intellect XXI*, 2, 260–266. [in Ukrainian]

7. Smerichevskiy S. F., Poberezhna Z. M., Kryvovoyaziuk I. V., Malnov D. V., Smilyanets V. V. (2024) Formuvannya pryntsyipiv kliyentooriyentovanoho pidkhodutransportnymy pidpryyemstvamy v umovakh stiykoho rozvytku [Formation of principles of customer-oriented approach by transport enterprises in the context of sustainable development]. International Scientific and Practical Conference “*Innovations in construction and smart building technologies for comfortable, energy efficient and sustainable lifestyle*” (February 20–21, 2024). Dnipro: PSACEA, 164–166. [in Ukrainian]

8. Smerichevskiy S., Poberezhna Z., Gura S. (2024) Rozvytok teoretyko-metodychnykh osnov formuvannya innovatsiynoho potentsialu aviapidpryyemstva [Development of theoretical and methodological foundations of the formation of the innovative potential of an aviation enterprise]. *Economy and Society*. No. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-41> [in Ukrainian]

9. Poberezhna Z. M., Trukhan O. L. (2023) Formuvannya systemy stratehichnoho upravlinnya transportnymy pidpryyemstvamy [Formation of a system of strategic management of transport enterprises]. *Bulletin of the Economy of Transport and Industry*, 81-82, 306–313. [in Ukrainian]

Oleksii Mykhalchenko, University of Advanced Technologies (Kyiv). **Regional airports in the system of economic transformations of the aviation industry infrastructure.**

Annotation. The purpose of the article is substantiation of directions for improving regional airports in the system of economic transformations of the aviation industry infrastructure. **Methodology of research.** The achievement of the purpose set in the article is carried out with the help of the following research methods: analysis, synthesis, comparison, generalization, formalization. **Findings.** It is shown that regional airports play an important role in the system of economic transformations of the aviation industry infrastructure, namely: market liberalization and increased aviation safety, and increased competitiveness. It is proven that during the period of global liberalization of the air transport market, Ukrainian airports are faced with an increased level of aviation danger, which requires them to adapt and improve security mechanisms. It is established that the development of regional airports will optimize transport connections, accelerate integration processes and contribute to the sustainable development of the regional and national economy. A co-competitive strategy is proposed, which consists in cooperation between regional airports with a focus on improving aviation safety and quality of service. It is proven that interaction between all Ukrainian airports and their strategic planning will significantly increase their competitiveness in the global air transportation market. The following principles are proposed as the basis for improving the activities of regional airports in the system of economic transformations of the aviation industry infrastructure: the importance of air transport infrastructure, the dependence of socio-economic development on air transport; transformational changes in the part of changing the regional air transport system. It has been proven that regional airports play an important role in maintaining aviation safety, transport connections, and economic stability during martial law. Scientific and practical recommendations have been developed for the functioning of regional airports in conditions of limited resources and increased risks. It is proposed to maintain flexibility, adapt the infrastructure of regional airports to new realities, and ensure effective coordination with government agencies and international partners. **Practical value.** The practical significance of the results of the scientific article lies in substantiating measures to support operational activities and ensure the security of regional airports under martial law and to intensify their activities in the post-war period.

Keywords: regional airports, system, economic, transformations, infrastructure, aviation industry.